CENZURAT

KORUNK

TUDOMÁNY. IRODALOM. MŰVÉSZET. ÉLET

EÉRY REZSŐ: Szempontok a marxizmus keletkezéstörténetéhez
H. HEINE-FALUDI GY.: Németország (Szatira)
ZERB GYÖRGY: A fizikai pozitivizmus mai német értelmezése
KOMJÁT ALADÁR: Versek
IOHOLY NAGY LÁSZLÓ: A felszabadult szinfényképezés felé
HÁY GYULA: A boszporuszi éjszaka (Komédia)
I. BICKEL: Az óromániai zsidóság kulturképe
FODOR JÓZSEF: Kiáltás az Emberért (Szonetek)
VERES PÉTER: A mai magyar szociográfiai irodalom
KÖVES MIKLÓS: Árpád ur (Rajz)
KORVIN SÁNDOR: Az éj, vén szénhordó.., (Vers)
KULTURKRONIKA
Desire (Barta Lajos)
. Bergyajev bölcselete (Nagy Béla) — Öngyilkosok (Neufeld éla) — Börne vagy az első német emigráns (Csehi Gyula) — protestantizmus a mai Németországban (Szeremley László) - A realista film Angliában (Márk Viktor) — Az érzékeny yermek és az érzéketlen társadalmi rend (Kemény Gábor) — Az idei csehszlovák államdijak (Sándor László)
GAZDASÁGI KÉRDÉSEK
A második német négyéves terv küszöbén (Ádám Elek)
A depresszió alakulása Csehszlovákiában (K. K.)
VILAGSZEMLE (D. F.)
SZEMLE
Husz riport bemutatja a világot
. K. Luppol: Diderot — Jean Cassou: Cervantes — André ide: Retour de l'U.R.S.S. — Ludwig Renn: Vor grossen Vandlungen — Leo Lania: May Károly, a szellemnagyhatalom
BIRALATOK
Uj könyvek (Fábry Zoltán)
gy spanyol társadalmi regény (j) — Védelemé a szó (Köves iklós) — Lukács Imre versei (u) — Magyar könyv Japánról (Ádám Elek)
HOZZASZOLAS
A Tavaszi Parlament komáromi tanácskozása elé (K. K.)

. ÉVFOLYAM 1936 12. SZÁM

DECEMBER

KORUNK

(TUDOMÁNY, IRODALOM, MŰVÉSZET, ÉLET)

SZERKESZTI

GAÁL GÁBOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
CLUJ, STR. GEN. DRAGALINA No. 31.

CSEHSZLOVÁKIÁBAN:
Szerkeszti Fábry Zoltán: Stos via Kosice, A kiadóhivatalt vezeti Sándor László: Lucenec. Komensky-u. 19.

JUGOSZLÁVIÁBAN:
Putnik Hirlaposztály, Novi Sad
A bucuresti kiadóhivatalt vezeti: Dán Mózes, Tel. 4-36-85.

Egyes szám ára: 100 Lei; 15 Kc.; 25 dinár; 3 Sh.; 2.5 Sv.-fr.

A kéziratokat nem személyek, hanem a szerkesztőség ciméré kérjük küldeni. — Kéziratokat csak a portóköltség előzetes beküldése mellett küldünk vissza. — Kéziratokat nem őrzünk meg. — Könyvterjesztéssel nem foglalkozunk. — Könyvmegrendeléseket nem fogadunk el.

Soeben erschienen im *QUERIDO VERLAG*, Amsterdam eine Schrift von Emil Ludwig über den Fall Frankfurterr-Gustloff unter dem Titel DER MORD IN DAVOS und ein neuer Roman von Wilhelm Speyer ZWEITE LIEBE. In Kürze erscheinen ein neuer Roman von Lion Feuchtwanger DER FALSCHE NERO, von Klaus Man MEPHISTO, Roman einer Karriere von Hans E. Priester DAS DEUTSCHE WIRTSCHAFTSWUNDER. Ferner erscheinen in einer Serie DAS GUTE BILLIGE BUCH von Vicki Baum DER EINGANG ZUR BÜHNE, Roman; von Lion Feuchtwanger DIE GESCHWISTER OPPENHEIM, Roman; von Bruno Frank CERVANTES, Roman; von Leonhard Frank DAS OCHSENFURTER MÄNNERQUARTETT, Roman; von Joseph Roth TARABAS, Ein Gast auf dieser Erde, Roman und von Ernst Toller EINE JUGEND IN DEUTSCHLAND.

Megjelent

dr. Neufeld Béla: A kor és embere

A nyolc ives könyv előfizetési ára 12 ck.
Megrendelhető: dr. Neufeld Béla, Sevlus, C. S. R.

Megjelent Remenyik Zsigmond uj kötete:

Nagytakarítás

vagy

a szellem kötéltánca.

Viktória kiadás, Budapest. 1936

Die im Querido Verlag, Amsterdam über den Fall Frankfurter-Gustloff erschienene Broschüre von Emil Ludwig DER MORD IN DAVOS erscheint in französischer Sprache bei Gallimard-Paris, in englischer Sprache bei The Viking Press, New York.

Az asszonyok riadtan nézték az ajtók előtt álló két izmos fiút.

— Ha valaki megtudja, hogy mi történt itt, akkor mindnyájan megisszátok a levét! — Tudjátok, hogy ez ma mit jelent! — Nem kérdezik, hogy ártatlanok vagytok-e! — Hirtelen elakadt, nem tudta folytatni.

Erre a fűszeres fordult hozzájuk: — Medvének igaza van! Ha a szabadságtok kedves nektek és nem akartok úgy póruljárni, mint ez, hát senkinek sem szabad egy szót sem szólnia! — Te meg Pross, térj magadhoz! — Megértünk téged, de jobb, ha hallgatsz!

Pross lehajtotta fejét. Széles arca öregnek és megnyúltnak látszott. Igen, ne mondjatok semmit arról, amit itt láttatok! — De ne is felejtsétek el!

LEO LANIA: MAY KÁROLY, A SZELLEMNAGYHATALOM
(Das Neue Tagebuch, Paris, 1936. 42.)

A III. Birodalom tudományos élete végre felmutathat egy eredményt, melyet senki sem fog kétségbevonni és amely az egyetemeken uralkodó szellemre élénk fényt vet. Ahogy a *Münchener Neueste Nachrichten* (27. IX.) megállapitja: „most történik először, hogy egy tudományos munka keretén belül, mely szigorú tárgyi megállapitásokat tűzött ki célul maga elé, szőnyegre kerül a Máy Károly-kérdés. Heinz Stolte *May Károly, a népiró* cimű disszertációjával szerezte meg a jenai egyetemen doktori cimét".

Ez az esemény már egymagában is történelmi jelentőségű, de Stolte ur munkája még azonfelül is mindennél dicsérendőbb hazafias tett. A müncheni ujság nem is rejti véleményét véka alá: „Ebben a tényben az az örvendetes, hogy a német egyetem, ahol még néhány évvel ezelőtt a kétes értékű Franz Werfelről szóló disszertációval is lehetett promoválni, időközben annyira a való élet tükre lett, hogy May Károlyt végre méltónak itélhette valaki arra, hogy disszertációjának tárgya legyen. Maga Stolte munkája is örvendetes esemény, mert megállapitásai sokban hozzájárulnak a May Károly kérdés tisztázásához. Igy többek között például rámutat arra a körülményre, hogy a Siegfried monda és a Winnetou-legenda motivációban mennyire egyformák."

Ennyit Winnetouról, a modern Siegfriedről. De Old Shatterland, a Sápadtarcu, Stolte ur munkájában még patetikusabb glóriával övezve lép elénk. A müncheni lap nem tudja megállani, hogy Stolte ur megállapitásait ne idézze szóról-szóra: „Old Shatterland Achilles és Odysseus és Szent György lovag egy személyben, keresztény szent és germán Übermensch."

Micsoda fejlődés! Kerek tiz év előtt *Karl Zuckmayer* a régi Tagebuch hasábjain a lenézett May Károlyt vette védelmébe. Védőbeszédet tartott a gimnazisták hérosza, az izgalmas indiánustörténetek mesélője mellett. „Művészet ide, költészet oda, nekem jól esik, ha olvashatom": valahogy igy hangzott Zuckmayer vallomása. És mi tapsoltunk ennek a vidám elégtételadásnak. Az ember sohse tudja, mi követi az első lépést, micsoda csirke kél a tojásból és micsoda tyuk lesz a csirkéből. Zuckmayerből most ime Stolte ur disszertációja lett és ettől a tudománytól jött tüzbe a müncheni lap. A náci-ujságoknak nehezen lehet igent bólintani, de most a müncheni lap megállapitása telitalálat volt, mert befejező sorai mindennél jobban jellemzik az uj Németország szellemi szituációját: „May Károly szellemi nagyhatalom lett, mely megdönthetetlen, mert élete láthatatlan emberi mélységben van lehorgonyozva."

Ez a szellemi nagyhatalom — a források egyöntetűen bizonyitják — diszhelyet foglal el a berchtesgadeni villa könyvtárában. Ott áll a teljes

Winnetou és Old Shatterland — Siegfried, Achilles, Odysseus és Szent György egyben — Rosenberg és Félix Dahn között. És ez nem véletlen. Az sem, hogy ott állanak és az sem, hogy ezek az irók lettek szellemi nagyhatalmak Németországban.

BIRÁLATOK

UJ KÖNYVEK. Husz éves korában irta meg E. E. Noth feltünéstkeltő könyvét: *Die Metskaserne*. Ennek a regénynek volt egy nagy hibája. Ezt irtuk róla: „Van ebben a regényben minden, csak kiut, csak okkeresés nincs. A kollektiv valóságból nem születik egyetlen kollektiv tett, de még mondat sem... A kivezető ut nála és hősénél: kivétel" *(Korunk*, 1932. 925.) E. E. Noth hű maradt önmagához: a kivételtől egyenes ut vezet uj könyvéig, az *Einzelgänger*-ig (Schweizer Spiegel Verlag, Zürich). Ez a regénybeli Einzelgänger: szegény diák, aki látja, érzi és végigéli a regresszió németországi vitustáncát, aki látja és megveti az atrocitásokat és mégis hallgatássá nyeli a felismerést. „Itt számomra nincs kiut. Mindkét világnézet embereit közel érzem magamhoz. Sorsom: legbensőmben felfogni mindent, amit az egyik csinál és ugyanakkor érezni azt a fájdalmat, mellyel a másik az ütést fogadja. Ütés és hatás engem érnek. Én vagyok a közép, aki nem tud sem kötni, sem egyesiteni." A regény hibája, hogy ezek a felismerések és menekülő bölcsességek párbeszédek utján születnek és vitatkozásokba vagy monológokba fulnak. A világnézetek embereit és tetteit csak egyoldalúan mutatja, annyira, amennyire tétele igazolására szüksége van. A valóságot a menekülés érdekében elkeni, meghamisitja. Utolsó mondata mégis a regresszió felé van adreszszálva: „Egyet tudok, hogy a helyem nincs köztetek". Negativ álláspont: undoros félreállás, melyből nem futja új állásfoglalásra és amelyből igy végeredményben csak a regresszió profitálhat.

E. E. Noth Einzelgängerje nem egyedülálló jelenség. Elég, ha Gläser multkor itt tárgyalt regényére *(Der letzte Zivilist)* utalunk. A félreállás, a menekülés, az elég volt semlegességi dokumentációja azonban nem csupán a német emigráció ügye. Ugyanugy és egyidőben (sőt ugyanannál a kiadónál!) felbukkan az olasz emigrációnál is. Paolo *Rossi* regénye már cimében is félreérthetetlenül kiabálja célját és tartalmát: *Ich mache nicht mehr mit*! Solari, egy olasz diák, a nacionalizmus tisztán lobogó idealistája, megundorodik a mai olasz állapotoktól, Svájcba emigrál, ahol a szocialista pártok, sőt maguk a munkások éppenugy kiábrándítják a szocializmusból. Ekkor ordit fel: Én félreállok, slusz mindennel, megyek haza. „Én nem ismerek többé sem fasisztát, sem demokratát, sem szocialistát". Idillbe menekül, el mindentől, éljen a bor és az asztrológia! Az egész regény — noha vannak gondolkoztató részei — papirosizű, olyan, mint a cimlapja, mely a nagy konfliktust a boldogult Friss Ujság ponyvarangu cimképévé egyszerüsiti. Hogy ez a Solari elérhessen a Lago Maggiore-i idillhez: a szerző fenemód megkönnyiti utját. A konfliktusok sémaszerüen intéződnek el: a döntő ponton feltűnik egy nő és az uj szerelem átsegiti hősünket a nehezén. Hogy pedig Solari egyformán undorodhasson meg, Rossi olyan emberek közé viszi hősünket, akik az árnyoldalakat példázzák. Mintha mások nem is lennének, nem is lehetnének! Az iró és a hős lelkiismerete egyformán meg van nyugtatva: az